

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ 2019

ΜΑΘΗΜΑ: Φιλολογικά – Ιστορία (516)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 20 Νοεμβρίου 2019, 15:30-18:30

Η σημερινή εξέταση περιλαμβάνει δύο αντικείμενα:
Ιστορία: μία ώρα και τριάντα λεπτά
Αρχαία Ελληνικά: μία ώρα και τριάντα λεπτά

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δώδεκα (12) σελίδες.
2. Να απαντηθούν ΟΛΕΣ οι ερωτήσεις του εξεταστικού δοκιμίου.
3. Στο τετράδιο απαντήσεων να μεταφερθούν με προσοχή οι αριθμοί των ερωτήσεων.
4. Στις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τον αριθμό της ερώτησης και δίπλα το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.
5. Στις ερωτήσεις τύπου ΣΩΣΤΟ/ΛΑΘΟΣ να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.
6. Στις ερωτήσεις σύντομης απάντησης να τηρηθεί αυστηρά το όριο των λέξεων. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου λέξεων, το περιεχόμενο των επιπλέον λέξεων δεν θα λαμβάνεται υπόψη στη βαθμολόγηση.
7. Στις ερωτήσεις σύντομης απάντησης, η απάντηση πρέπει να δίνεται σε συνεχή λόγο.

1. ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ Ι

I.

*Πριν την Υπέρεια την απλόχωρη πατρίδα οι Φαίακες είχαν
και με τους Κύκλωπες συνόρευαν, που νόμο δεν κρατούσαν,
μον' τους ρήμαζαν, τι στη δύναμη τρανότεροι λογιούνταν.
Κείθε ο Ναυσίθοος ο θεόμορφος τους σήκωσε, κι αλάργα
απ' τους θνητούς τους δουλευτάρηδες τους πήγε, στη Σχερία·
την πόλη με τειχιά περίζωσε, τους έχτισε και σπίτια·
και στους θεούς ναούς εσήκωσε, και μοίρασε χωράφια.*

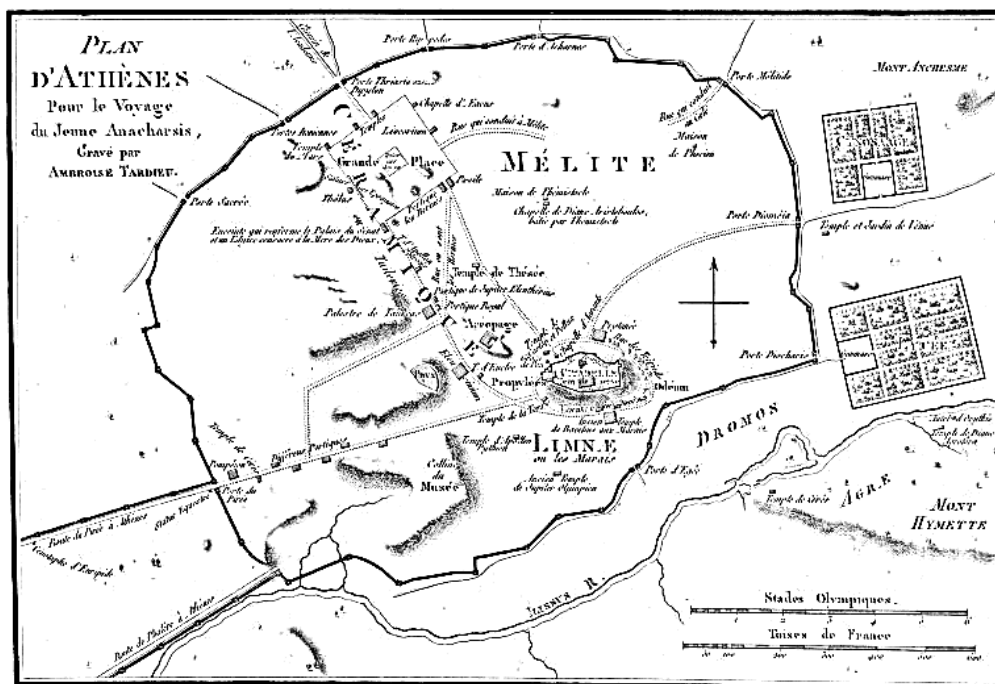
Ομήρου Οδύσσεια ζ 4-10 (μτφρ. Ν. Καζαντζάκη – Ι. Κακριδή)

II.

Η ένωση περισσότερων οικογενειών, όχι προσωρινή αλλά μόνιμη για εξυπηρέτηση των καθημερινών αναγκών, είναι το χωριό. Πολύ φυσικό το χωριό να μοιάζει με αποικία της οικογένειας, και τα μέλη του μερικοί να τα ονομάζουν ομογάλακτους, παιδιά και εγγόνια. Γι' αυτό ακριβώς οι πόλεις στην αρχή, είχαν βασιλιάδες, όπως και σήμερα ακόμη έχουν βασιλιάδες τα έθνη, επειδή σχηματίστηκαν από υπηκόους του βασιλιά. Γιατί κάθε οικογένεια θεωρεί βασιλιά τον πιο ηλικιωμένο, κι οι αποικίες των οικογενειών, δηλ. τα χωριά, λόγω της συγγένειας κυβερνιούνται από βασιλιά.

Αριστοτέλους Πολιτικά 1252a25-30, 1252b15-20 (μτφρ. Β. Μοσκόβης)

III.

Τοπογραφική αναπαράσταση της αρχαίας Αθήνας. Χαρακτικό του Ambroise Tardieu, 1832.

1α.ι. Να αναφέρετε με ποιον θεσμό σχετίζονται τα πιο πάνω ιστορικά τεκμήρια.

(Μονάδες 2)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πόλη-κράτος (ίδρυση, χαρακτηριστικά, πολίτευμα ή παρακμή)
(2μ.)

ii. Να επιλέξετε ένα (1) από τα πιο κάτω ιστορικά θέματα που θα μπορούσε να διασυνδεθεί με τον συγκεκριμένο θεσμό. Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας σε κείμενο που να μην υπερβαίνει τις 30 λέξεις.

- A. Επινόηση αλφαβήτου
- B. Εξέλιξη πολιτευμάτων
- Γ. Εκστρατεία Μ. Αλεξάνδρου
- Δ. Mare nostrum

(Μονάδες 5)

ii. **ΑΠΑΝΤΗΣΗ: B (2μ.)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ: Σχετίζεται άμεσα με την πόλη-κράτος, αφού

υπήρξε συνέπεια της δημιουργίας της ελληνικής πόλης-κράτους και της ενεργής συμμετοχής των πολιτών στη διαχείριση των κοινών. (3μ.)

1β. Να επιλέξετε δύο (2) από τα πιο πάνω ιστορικά τεκμήρια (πηγές I, II και III) που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε μια διδασκαλία, στην οποία ακολουθείται η μέθοδος της διαθεματικότητας ή/και διεπιστημονικότητας, και να τεκμηριώσετε τις επιλογές σας. Το κείμενό σας να μην υπερβαίνει τις 60 λέξεις. **(Μονάδες 6)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Η (I) αποτελεί λογοτεχνικό κείμενο / έργο επικής ποίησης

Η (II) αποτελεί φιλοσοφικό κείμενο

Η (III) είναι μια εικαστική αναπαράσταση

(2 σημεία x 3μ. = 6μ.)

2. ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ II

<p>Ανδρική μορφή με αιγυπτιακό ένδυμα, 1^ο μισό του 6^{ου} αι. π.Χ., Γόλγοι (Αθηνών), Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο</p>	<p>Κούρος εν προμάχοις ή κούρος της Αναβύσσου, περ. 530 π.Χ., Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο</p>	<p>Αιγυπτιακό άγαλμα όρθιου άνδρα, 8^{ος}-4^{ος} αι. π.Χ., Βαλτιμόρη, Μουσείο Τέχνης Γουόλτερς</p>
--	--	--

2α. Στο πλαίσιο της διδασκαλίας σας αναθέτετε στους/στις μαθητές/τριες να συγκρίνουν τις ανδρικές μορφές στα αγάλματα (α), (β) και (γ).

Να σημειώσετε τρία (3) κοινά γνωρίσματα που θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια σωστή απάντηση. **(Μονάδες 3)**

- **Χέρια κλεισμένα σε γροθιά που ακουμπούν στους μηρούς**
- **Υπάρχει αυστηρή μετωπικότητα**
- **Σχήμα ματιών (αμυγδαλωτά, τονισμένα / εξογκωμένα)**
- **Μαλλιά πίσω από τα αυτιά**
- **Σοβαρή έκφραση** **(3 σημεία x 1μ.=3μ.)**

2β.ι. Παρουσιάζετε τα πιο πάνω αγάλματα σε μαθητές Α΄ Λυκείου Προσανατολισμού. Να προσδιορίσετε ποιο από τα ακόλουθα συνιστά τον κοινό θεματικό άξονα των αγαλμάτων αυτών.

- A.** Αρχαϊκή θρησκεία
- B.** Γονιμότητα
- Γ.** Συγκρητισμός
- Δ.** Περσική κυριαρχία

ii. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας σε κείμενο που να μην υπερβαίνει τις 30 λέξεις. **(Μονάδες 5)**

i. Απάντηση: Γ. Συγκρητισμός (2μ.)

ii. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο κοινός θεματικός άξονας είναι ο πολιτιστικός συγκρητισμός που παρατηρείται κατά την αρχαϊκή εποχή, αφού στα τρία αγάλματα εμφανίζονται οι πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στους λαούς της Ανατολικής Μεσογείου. (3μ.)

3. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ι

3α.ι. Σε ποιο μνημείο και σε ποια περίοδο ανήκει το πιο πάνω ψηφιδωτό; **(Μονάδες 4)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Παναγία Αγγελόκτιστη και πρωτοβυζαντινή/ παλαιοχριστιανική περίοδος/ 6^{ος} αιώνας **(4 μ.)**

ii. Σε τμήμα της Β΄ Λυκείου Κατεύθυνσης, οι μαθητές/τριες καλούνται να περιγράψουν εικονογραφικά το πιο πάνω ψηφιδωτό αξιοποιώντας την ορολογία που έχουν διδαχθεί. Οι μαθητές/τριες στις περιγραφές τους καταγράφουν τις παρακάτω παρατηρήσεις. Να δηλώσετε αν οι περιγραφές είναι ορθές ή εσφαλμένες, σημειώνοντας δίπλα από κάθε γράμμα τη λέξη «ΣΩΣΤΟ» ή «ΛΑΘΟΣ».

(Μονάδες 4)

A. Η ένθρονη και βρεφοκρατούσα Παναγία πατά σε υποπόδιο.

B. Η Παναγία πλαισιώνεται από δύο αρχαγγέλους.

Γ. Οι δύο μορφές προσφέρουν στην Παναγία στηθάρια.

Δ. Τη σύνθεση περιβάλλει διακοσμητική ταινία.

A. ΛΑΘΟΣ

B. ΣΩΣΤΟ

Γ. ΛΑΘΟΣ

Δ. ΣΩΣΤΟ

(4 x 1μ.=4μ.)

3β. Ο / Η εκπαιδευτικός αναθέτει μια εργασία που αφορά στα ψηφιδωτά της Κύπρου. Στόχος της εργασίας είναι οι μαθητές/τριες να διερευνήσουν και να εντάξουν τα ψηφιδωτά της Κύπρου στην ευρύτερη καλλιτεχνική παραγωγή της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου. Να διατυπώσετε έναν (1) τίτλο (μέχρι 15 λέξεις) κατάλληλο για μια τέτοια εργασία.

(Μονάδες 3)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

«Τα εντοίχια ψηφιδωτά της Κύπρου και η συμβολή τους στη γνώση μας για την παραγωγή ψηφιδωτών στη Βυζαντινή αυτοκρατορία κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο»

«Τεχνοτροπικές και εικονογραφικές ομοιότητες μεταξύ των επιτοίχιων ψηφιδωτών της Κύπρου και των ψηφιδωτών της βυζαντινής επικράτειας/ αυτοκρατορίας»

«Αναζητώντας τις εικονογραφικές και τεχνοτροπικές επιδράσεις στα παλαιοχριστιανικά/ πρωτοβυζαντινά ψηφιδωτά της Κύπρου»

«Τα παλαιοχριστιανικά/ πρωτοβυζαντινά επιτοίχια ψηφιδωτά της Κύπρου: τέχνη επαρχιακή;»

«Μια σύγκριση των ψηφιδωτών/Συγκολλώντας τα ψηφιδωτά της Κύπρου και της Ιταλίας/ της Ραβέννας/ του Σινά/ της Θεσσαλονίκης»

(3μ.)

4. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ II

Σε διαγώνισμα Ιστορίας Β΄ Γυμνασίου με θέμα την ιταλική πολιτική των Κομνηνών, ο/η εκπαιδευτικός περιλαμβάνει το ακόλουθο παράθεμα, θέτοντας τέσσερα ερωτήματα, τα οποία αξιολογούν την κατανόησή του και τις δεξιότητες επεξεργασίας γραπτών πηγών από τους/τις μαθητές/τριες του.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ημερομηνία: _____

Όνοματεπώνυμο μαθητή: _____

Τμήμα: _____

Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Αλέξιου Α΄ Κομνηνού του έτους 1082

Επιπροσθέτως παραχωρούμε στους Βενετούς τα εργαστήρια μαζί με τους επάνω ορόφους που βρίσκονται στη συνοικία του Περάματος, που εκτείνεται από την Εβραϊκή Πύλη ως την Πύλη της Βίγλας, όπου ζουν Βενετοί και Έλληνες και [τους παραχωρούμε] τρεις σκάλες που καταλήγουν σ' αυτή την περιοχή [...].

Δίνεται επίσης στους Βενετούς το δικαίωμα να κάνουν εμπόριο με κάθε λογής εμπορεύματα σ' όλα τα μέρη της Ρωμανίας, [...] και γενικά όλα τα μέρη που είναι κάτω από την εξουσία της ευσεβούς και ελεήμονος Εξοχότητάς μας, χωρίς να πληρώνουν εντελώς τίποτε για τις δραστηριότητές τους, δηλ. το κομμέρκιον και τους άλλους δασμούς που μπαίνουν στο δημόσιο ταμείο, το ξυλοκάλαμον, το λιμεν(ι)ατικόν, το ποριατικόν, το κανίσκιον, τις εξαφόλλεις, το αρχοντίκιον και τους άλλους εμπορικούς δασμούς. Σε όλους αυτούς τους τόπους η αυτοκρατορική μου εξουσία τους δίνει το δικαίωμα να μη δέχονται οποιοδήποτε έλεγχο.

G. L. Fr. Tafel - G. M. Thomas, Urkunden zur älteren Handels- und Staatsgeschichte der Republik Venedig mit besonderer Beziehung auf Byzanz und die Levante vom 9. bis zum Ausgang des 15. Jh.s, πρώτο μέρος, Βιέννη 1856 (ανατύπ.: Άμστερνταμ 1964), 51-53.

Αφού μελετήσεις το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σου γνώσεις, να απαντήσεις στα πιο κάτω ερωτήματα:

- A.** Να παρουσιάσεις τα προνόμια που παραχώρησε στους Βενετούς ο Αλέξιος Α΄ Κομνηνός.
- B.** Να χαρακτηρίσεις τις ενέργειες του Αλεξίου Α΄ Κομνηνού αιτιολογώντας την κριτική σου.
- Γ.** Να απαριθμήσεις τα αποτελέσματα της πολιτικής του Αλεξίου Α΄ Κομνηνού για την οικονομία του Βυζαντίου.
- Δ.** Το παράθεμα αποτελεί πρωτογενή ή δευτερογενή πηγή; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

4α.i. Ποιο ερώτημα του πιο πάνω διαγωνίσματος προσεγγίζει εξωκειμενικά το παράθεμα; **(Μονάδες 2)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Δ (2μ.)

ii. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 40 λέξεις. **(Μονάδες 3)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Το ερώτημα ζητά από τον/την μαθητή/τρια την κατηγοριοποίηση του παραθέματος σε πρωτογενείς ή δευτερογενείς πηγές και την αιτιολόγηση της ταξινόμησής του/της: την επεξήγηση της χρονικής σχέσης του συγγραφέα με το γεγονός: είναι σύγχρονος με τα γεγονότα τα οποία περιγράφει ή είναι μεταγενέστερός τους/ απέχει χρονικά από αυτά. **(3μ.)**

4β.i. Ποιο ερώτημα του πιο πάνω διαγωνίσματος αξιολογεί τη σύνθεση και την κριτική επεξεργασία των πληροφοριών του παραθέματος; **(Μονάδες 2)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Β (2μ.)

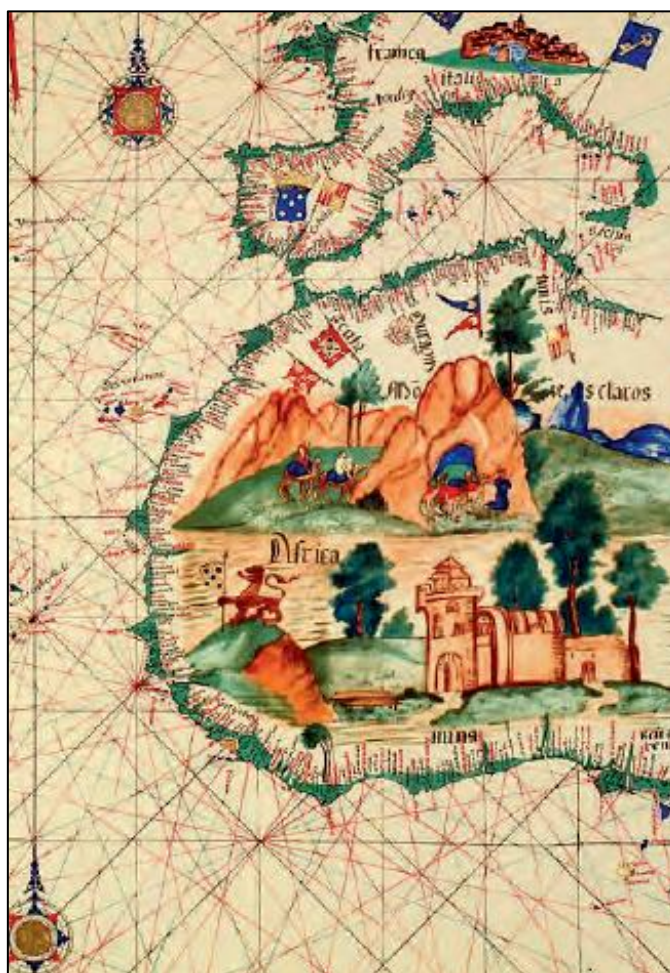
ii. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 40 λέξεις. **(Μονάδες 3)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Γιατί στο στάδιο της σύνθεσης των πληροφοριών ζητείται από τον/τη μαθητή/τρια να προχωρήσει στη σύνθεση των ιστορικών γνώσεων και στην κριτική επεξεργασία τους (σχολιασμός – ερμηνεία, χαρακτηρισμός ιστορικής προσωπικότητας). Στο ερώτημα Β ζητείται από τον/τη μαθητή/τρια να κρίνει τις ενέργειες του Αλεξίου Α΄ Κομνηνού. **(3μ.)**

5. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙΙ

Σε τμήμα Ιστορίας Β΄ Λυκείου ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους/στις μαθητές/τριες τον πιο κάτω χάρτη προκειμένου να υλοποιήσει τους δείκτες επιτυχίας του συγκεκριμένου μαθήματος. Οι μαθητές/τριες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αξιοποίηση και άντληση πληροφοριών από τον χάρτη.

5α. Να γράψετε δύο (2) πληροφορίες που θα έπρεπε να συνοδεύουν τον χάρτη, ούτως ώστε αυτός να μπορεί να αξιοποιηθεί επιτυχώς από τους/τις μαθητές/τριες. **(Μονάδες 4)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:**Τίτλος με το χωροχρονικό πλαίσιο****Υπόμνημα με πληροφορίες****Λεζάντα****Σημεία ορίζοντα****(2 σημεία x 2μ.=4μ.)**

5β.ι. Σε ποια από τις παρακάτω ενότητες θα μπορούσε να αξιοποιηθεί καλύτερα ο πιο πάνω χάρτης; **(Μονάδες 2)**

- A.** Η μετανάστευση των γερμανικών φύλων
- B.** Οι Ανακαλύψεις
- Γ.** Η εμφάνιση του Ισλάμ και η εξάπλωση των Αράβων
- Δ.** Οι Σταυροφορίες

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Β (2μ.)

ii. Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 40 λέξεις. **(Μονάδες 4)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Γιατί αυτή την περίοδο εισάγεται η χρήση του πορτολάνου και αποτελεί ένα από τα νέα τεχνικά μέσα για την επίτευξη των ανακαλύψεων. (4μ.)

6. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ι

Σε τμήμα Γ΄ Γυμνασίου, στο πλαίσιο της διδασκαλίας της ενότητας για το έργο του Καποδίστρια, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει να αξιοποιήσει τα πιο κάτω παραθέματα από τα *Απομνημονεύματα* του Στρατηγού Μακρυγιάννη.

I. Σε δυο τρεις ημέρες ήρθε ο Κυβερνήτης. Πήγε εις τ' Ανάπλι, περίλαβε τα κάστρα, ήρθε εις την Αίγινα, ορκίστη με μεγάλη παράταξιν να φυλάξη τους νόμους της πατρίδος και μ' αυτούς να μας κυβερνήση. Τότε έβαλε πρώτα, οργάνισε τα στρατεύματα εις χιλιαρχίες. Οργάνισε και το πολιτικό. Φωνάζει τους βουλευτάς και τους λέγει να διαλυθούν διά το παρόν και ύστερα προσκαλεί την Συνέλευση την Εθνική και γίνεται το Βουλευτικόν σώμα. Οι βουλευταί δεν μπορούσαν να κάμουν αλλοιώς, διαλύθηκαν κατά τον λόγον του Κυβερνήτη. Τότε έφκειασε το Πανελλήνιον, ορκίστη κι' αυτός να κυβερνήση εφτά χρόνια. Δεν θυμήθη ο Κυβερνήτης' όταν ορκίστη διά εφτά χρόνια, ορκίστη 'σ το σύνταμα - κι' αυτός ευτύς το χάλασε.
[...] Δυο χρόνια κοντά μας κυβέρνησε αγγελικά. Και μας γύμναζε και την οικονομίαν. Ότι κι' ο Κυβερνήτης μας μίαν κόττα έτρωγε τέσσερες ημέρες.

II. Ρώτησαν τον Κυβερνήτη: «Διατί χάλασες τους νόμους και το Βουλευτικόν;» Είπε: «Δεν τόθελε η Ευρώπη». Κι' αν ήταν 'λικρινής άνθρωπος, να έλεγε των Ευρωπαϊγών ότι «Εγώ δεν πάγω εις την πατρίδα μου να γένω επίγιορκος, να χαλάσω εκείνο οπού απόχτησαν με ποταμούς αίματα».

Στρατηγού Μακρυγιάννη (επιμ. Ι. Βλαχογιάννη), *Απομνημονεύματα*, Αθήνα 1907, Βιβλίον Β΄, 1828-1832, Κεφάλαιον Πρώτον, σς.297-298

6α. Ο Μακρυγιάννης ήταν ένας από τους επικριτές του Καποδίστρια.

Να τεκμηριώσετε την πιο πάνω άποψη κάνοντας αναφορά σε δύο (2) αποσπάσματα από τα παραθέματα. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 60 λέξεις. **(Μονάδες 5)**

ΣΗΜΕΙΑ:

«Δεν θυμήθη ο Κυβερνήτης όταν ορκίστη διά επτά χρόνια, ορκίστη 'σ το σύνταμα - κι' αυτός ευτύς το χάλασε» και επεξήγηση (2,5μ.)

«Κι' ας ήταν 'λικρινής άνθρωπος, να έλεγε των Ευρωπαίων» και επεξήγηση (2,5μ.)

«Εγώ δεν πάγω εις την πατρίδα μου να γένω επίγιορκος, να χαλάσω εκείνου οπού απόχτησαν με ποταμούς αίματα» και επεξήγηση (2,5μ.)

«Διατί χάλασες τους νόμους και το Βουλευτικόν;» και επεξήγηση (2,5μ.)
(2 σημεία x 2,5μ.=5μ.)

6β. Σε ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σας για το έργο του Καποδίστρια, παρουσιάζονται διάφορες εισηγήσεις με βάση το παράθεμα Ι. Να διατυπώσετε έναν (1) τίτλο (μέχρι 15 λέξεις) μιας εισήγησης. **(Μονάδες 3)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Το μεταρρυθμιστικό έργο του Καποδίστρια / Η διοίκηση / Η στρατιωτική οργάνωση / Η οικονομία
(1 σημείο x 3μ.= 3μ.)

6γ. Να εξηγήσετε ποια στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην Ελλάδα, κατά τον Μακρυγιάννη, διακρίνεται στο παράθεμα ΙΙ. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 30 λέξεις. **(Μονάδες 3)**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Αναφέρεται στις παρεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων στα εσωτερικά της Ελλάδας με σκοπό τον περιορισμό των συνταγματικών ελευθεριών / την ανακοπή εγκαθίδρυσης φιλελεύθερων θεσμών (3μ.).

7. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙ

Σε τμήμα Ιστορίας Κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου δίνεται το πιο κάτω παράθεμα για τον Ελευθέριο Βενιζέλο:

Έπειτα από τα γεγονότα του 1931 είχε τη δύναμη να αντισταθεί στις διαμαρτυρίες της ελληνικής κοινής γνώμης στην Κύπρο και στην Ελλάδα, ειδάλλως, όπως τόνιζε στην επιστολή του προς τον Κακλαμάνο, «θα εφθάναμε εις τας ενδόξους ημέρας του 1897, ότε η εξωτερική πολιτική ερρυθμίζετο στους δρόμους». Το 1931 είχε πετύχει να αποφευχθούν τα χειρότερα. Με την επίσκεψη που προγραμματίζε, ήθελε να πείσει τους Κύπριους ότι, εκτός από τη βία, υπήρχε και άλλος δρόμος που θα οδηγούσε στη λύτρωσή τους. Στο γραφείο του, στο Παρίσι, βρέθηκε ένα ιδιόγραφο σημείωμα, με το σχέδιο της ομιλίας που θα εκφωνούσε στη Λευκωσία. Το είχε γράψει μόλις μία εβδομάδα πριν από τον θάνατό του είναι το τελευταίο του χειρόγραφο. Σε αυτό ο μεγάλος πολιτικός σημείωνε ότι η σταδιακή επίλυση του Κυπριακού ήταν η προτιμότερη

λύση και πρότεινε στους Κύπριους να διεκδικήσουν ανάλογο καθεστώς με εκείνο των Ινδίων, «ήτοι πλήρες Home Rule», μια αυτόνομη διακυβέρνηση δηλαδή. Συστατικό στοιχείο αυτής της πολιτικής ήταν η συμμετοχή της Κύπρου στη Βρετανική Κοινοπολιτεία. Έτσι, με μεθοδικότητα και επιμονή, μπορούσαν να καλλιεργηθούν οι συνθήκες για μια ευνοϊκή εξέλιξη, μέσα στο πλαίσιο των νέων γεωπολιτικών διαμορφώσεων.

N. Εμμ. Παπαδάκης (Παπαδής), *Ελευθέριος Βενιζέλος: Ο άνθρωπος, ο ηγέτης*, Αθήνα 2017, τ.Β΄, σσ. 1104-1105

7α.ι. Ο Βενιζέλος, όταν έγραφε το κείμενο αυτό τον Μάρτιο του 1936, ήταν στο Παρίσι. Ο/Η εκπαιδευτικός, προσεγγίζοντας εξωκειμενικά το παράθεμα, ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να αναζητήσουν τον λόγο της διαμονής του Βενιζέλου στο Παρίσι εκείνη την εποχή. Ποιος από τους πιο κάτω λόγους είναι ιστορικά έγκυρος;

- A.** Υπήρχε διάσκεψη ειρήνης.
- B.** Είχε επιβληθεί η δικτατορία του Μεταξά.
- Γ.** Είχε προηγηθεί το αποτυχημένο κίνημα του Μαρτίου του 1935.
- Δ.** Είχε επιστρέψει ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄ στην Ελλάδα.

(Μονάδες 2)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Γ (2μ.)

ii.«...θα εφθάναμε εις τας ενδόξους ημέρας του 1897, ότε η εξωτερική πολιτική ερρυθμίζετο στους δρόμους»:

Κατά τη διαδικασία επεξεργασίας του πιο πάνω χωρίου, διαφαίνεται η δυσκολία των μαθητών/τριών στη διασύνδεση των γεγονότων του 1897 με τα Οκτωβριανά του 1931. Ποια από τις πιο κάτω επεξηγήσεις του/της εκπαιδευτικού θα ήταν η καταλληλότερη;

- A.** Ο καθορισμός της εξωτερικής πολιτικής με βαρόμετρο τις λαϊκές κινητοποιήσεις οδηγεί σε εθνική καταστροφή.
- B.** Και στα γεγονότα του 1897 και στα Οκτωβριανά του 1931, υπήρξαν ένδοξοι νεκροί.
- Γ.** Ο Βενιζέλος τηρεί επικριτική στάση κατά της βασιλείας.
- Δ.** Ο Βενιζέλος επικρίνει την αλυτρωτική πολιτική των εκάστοτε πολιτικών ηγετών.

(Μονάδες 2)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Α (2μ.)

7β. Να εξηγήσετε πώς συνδέεται η στάση του Βενιζέλου, όπως εκφράζεται σε αυτό το απόσπασμα, με την πολιτική του απέναντι στη Βρετανία την περίοδο 1911-1920 και τη γενικότερη εξωτερική πολιτική των κυβερνήσεών του. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 50 λέξεις.

(Μονάδες 5)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Η αγγλόφιλη πολιτική του Βενιζέλου (Συστατικό στοιχείο αυτής της πολιτικής ήταν η συμμετοχή της Κύπρου στη Βρετανική Κοινοπολιτεία) (1μ.)

2 σημεία από τα εξής:

- Η μετάκληση άγγλων στρατιωτικών για την εκπαίδευση του ελληνικού στρατού
- Οι συζητήσεις για την ανταλλαγή λιμένος Αργοστολίου με την Κύπρο
- Η στάση του στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπέρ της Αντάντ
- Η άποψή του ότι τα συμφέροντα της Ελλάδας ως νησιωτικού κράτους ταυτίζονταν με αυτά της Βρετανίας
- Τα πρόσκαιρα κέρδη της Ελλάδας από τη Συνθήκη των Σεβρών
- Η στάση του απέναντι στην Κυπριακή αντιπροσωπεία του 1918-1920
- Αποκατάσταση φιλικών σχέσεων με τη Μ. Βρετανία κατά την διακυβέρνηση του 1928-1932

(2 σημεία x 2 μ.= 4μ.)

8. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙΙ

I.

II.

Moshe Haelion, *La Djovinika al Lager* (Η Κοπέλα στο Λάγκερ-στρατόπεδο)
Ένα τραγούδι στα Λαντίνο (ισπανοεβραϊκά)

[...]

*Οι Γερμανοί μια μέρα, απ' τη φωλιά την πήραν
με μάνα και πατέρα, στο λάγκερ την εσύραν.
Ημέρες, νύχτες έξι, τους κράτησαν κλεισμένους
σε σκοτεινά βαγόνια, και απομονωμένους.
Μα σαν στο Μπιρκενάου, το λάγκερ του θανάτου
τη βάλαν, ένα δύο, η τύχη της αλλάχθη.
Χωρίς να καταλάβει, αυτά που της συμβαίνουν
γυμνή στο μπάνιο είναι, και την απολυμαίνουν.
Κραυγάζουν και τη δέρνουν, πρωί και μεσημέρι*

Το όνομά της τώρα, ο αριθμός στο χέρι.

III. Γιώργος Ιωάννου, *Το Μάθημα*

*Τον είδα καθώς πήγαινα σχολείο
ξεματωμένος πια, φλουρί, είχε τελειώσει.
Τριγύρω του γονατιστοί Εβραίοι με το άστρο.*

*Αργά όταν τον χτύπησαν, είχα ξυπνήσει
η μάνα μου με χάιδεψε, ήρθε κοντά μου.
Λαχτάριζα σαν το πουλί μέσα στη χούφτα.*

*Ο διπλανός μου στο θρανίο σπαρταρούσε
τη νύχτα δεν κοιμήθηκε η γειτονιά τους.
Άλλοι πιο κει χλομοί έφτυναν αίμα.*

*Στο μεταξύ μαθαίναμε το ρήμα της ημέρας
amo, amas, amat...*

8. Σε τμήμα Γ΄ Λυκείου Κοινού Κορμού διερευνάται το θέμα του Ολοκαυτώματος. Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τους/τις μαθητές/τριες να συνθέσουν ένα κείμενο 60-80 λέξεων ως κατ' οίκον εργασία με τίτλο:
«Να αξιοποιήσετε τέσσερα (4) στοιχεία που αντλούνται και από τις τρεις πιο πάνω πηγές για να τεκμηριώσετε την αντισημιτική πολιτική του ναζιστικού καθεστώτος». Να συντάξετε μια ενδεικτική απάντηση που να πληροί τα πιο πάνω κριτήρια.

(Μονάδες 8)

4 (τέσσερα) σημεία από τα εξής:

Το άστρο του Δαυίδ και δη στα παιδιά

Η «απολύμανση» και ο εξευτελισμός διά της γύμνωσης

Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης

Τα βαγόνια

Η βία

Τα γκέτο

Ο αριθμός στο χέρι

Οι διώξεις εις βάρος των Ελληνοεβραίων της Θεσσαλονίκης

Τα ποιήματα γράφονται από δύο επιφανείς Θεσσαλονικείς ποιητές που βίωσαν τα γεγονότα στα παιδικά τους χρόνια.

Αναδεικνύονται τα στάδια των διώξεων: Το αστέρι, το βαγόνι, ο εξευτελισμός (γονατιστοί), το γκέτο.

Γενική αναφορά στις διώξεις κατά των Εβραϊκών κοινοτήτων της Ελλάδας

**«Στο μεταξύ μαθαίναμε το ρήμα της ημέρας
amo, amas, amat...»**

Η ζωή για τους πολίτες συνεχιζόταν.

(4 σημεία x 2μ.=8μ.)

9. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ IV

Σε τμήμα Ιστορίας Κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει τα πιο κάτω παραθέματα για τη διδασκαλία του Σχεδίου Ράντκλιφ:

I.

[Οι «οδηγίες» που είχαν δοθεί στον λόρδο Ράντκλιφ στις 12 Σεπτεμβρίου 1956] Προέβλεπαν ότι η Κύπρος θα έμενε υπό βρετανική κυριαρχία κατά την περίοδο ισχύος του προβλεπόμενου συντάγματος, ότι η Αγγλία θα διατηρούσε τη χρήση της Κύπρου ως βάσης για την ίδια και τους συμμάχους της, ότι καθετί που αφορούσε τις Εξωτερικές υποθέσεις, την Άμυνα και την Ασφάλεια θα έμενε στα χέρια του κυβερνήτη, τέλος ότι το σύνταγμα, βασισμένο στις αρχές της φιλελεύθερης δημοκρατίας, θα έπρεπε ταυτόχρονα να παράσχει «μεγάλο βαθμό υπεύθυνης αυτοκυβέρνησης, στους εκλεγμένους αντιπροσώπους του λαού της Κύπρου» και να εξασφαλίσει την προστασία όλων των κοινοτήτων.

F. Crouzet, *Η Κυπριακή Διένεξη 1946-1959*, Αθήνα 2011, τ. Β΄, σ. 832

II.

... [Παρουσιάζοντας το Σχέδιο Ράντκλιφ στις 19 Δεκεμβρίου 1956] ο Λέννοξ-Μπόουντ [Υπουργός Αποικιών] θύμιζε ότι η Αγγλία δεχόταν την αρχή της αυτοδιάθεσης, και ανακοίνωνε ότι η βρετανική κυβέρνηση θα ήταν «έτοιμη να ξαναδεί» το θέμα της εφαρμογής αυτής της αρχής όταν η διεθνής και η στρατηγική κατάσταση θα το επέτρεπαν και υπό τον όρο ότι το καθεστώς αυτονομίας θα είχε λειτουργήσει ικανοποιητικά. Τροποποίησε όμως περίεργα την εμβέλεια αυτών των λόγων δηλώνοντας ότι η αυτοδιάθεση θα μπορούσε να συνεπιφέρει τη διχοτόμηση της νήσου. Πράγματι, του φαινόταν «λογικό να εγγωγηθούμε σε μια κοινότητα που έχει συμφέροντα τόσο στενά συνδεδεμένα με την Τουρκία, από την οποία απέχει σαράντα μόλις μίλια, τα ίδια δικαιώματα που, είμαστε έτοιμοι να το αναγνωρίσουμε, θα έπρεπε να δοθούν στην ελληνική κοινότητα». Θα πρέπει λοιπόν «κάθε άσκηση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης να γίνει κατά τέτοιο τρόπο ώστε η τουρκική κοινότητα να έχει την ίδια ελευθερία με την ελληνική κοινότητα να αποφασίσει η ίδια το μελλοντικό καθεστώς της. Με άλλα λόγια, η κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας αναγνωρίζει ότι η άσκηση της αυτοδιάθεσης σε έναν πληθυσμό τόσο ανακατεμένο πρέπει να περιλαμβάνει μεταξύ των ενδεχόμενων επιλογών και τη διχοτόμηση».

F. Crouzet, *Η Κυπριακή Διένεξη 1946-1959*, Αθήνα 2011, τ. Β΄, σ. 848

9α. Να εξηγήσετε την κρίσιμη ιστορική διαφοροποίηση στη βρετανική πολιτική στο Κυπριακό, όπως διαφαίνεται στο παράθεμα II σε σύγκριση με το παράθεμα I. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 40 λέξεις. **(Μονάδες 4)**

Παράθεμα I: «μεγάλο βαθμό υπεύθυνης αυτοκυβέρνησης»

Παράθεμα II: «η αυτοδιάθεση θα μπορούσε να συνεπιφέρει τη διχοτόμηση της νήσου»/ «κάθε άσκηση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης να γίνει κατά τέτοιο τρόπο ώστε η τουρκική κοινότητα να έχει την ίδια ελευθερία με την ελληνική κοινότητα να αποφασίσει η ίδια το μελλοντικό καθεστώς της»

Επεξήγηση: Στην αυτοκυβέρνηση του πρώτου παραθέματος προστίθεται η πιθανότητα της διπλής αυτοδιάθεσης. (4μ)

9β. Στο παράθεμα I να εντοπίσετε ένα (1) στοιχείο του Σχεδίου Ράνκλιφ που υιοθετήθηκε στις Συνθήκες Ζυρίχης – Λονδίνου. **(Μονάδες 2)**

«η Αγγλία θα διατηρούσε χρήση της Κύπρου ως βάσης για την ίδια και τους συμμάχους της» (2μ.)

9γ. «...η βρετανική κυβέρνηση θα ήταν 'έτοιμη να ξαναδεί' το θέμα της εφαρμογής αυτής της αρχής όταν η διεθνής και η στρατηγική κατάσταση θα το επέτρεπαν»:

Τα δύο (2) διεθνή γεγονότα που είχαν μεσολαβήσει μεταξύ Σεπτεμβρίου και Δεκεμβρίου 1956 είναι:

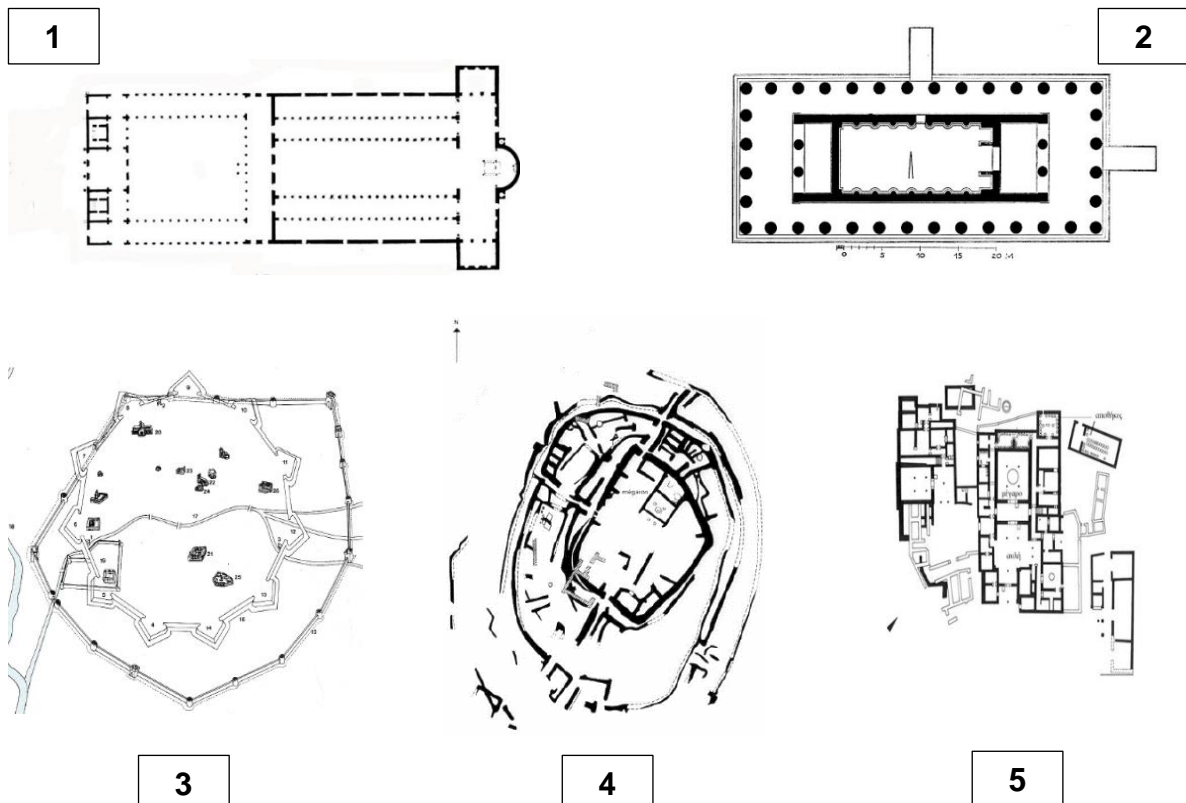
- A.** Η σοβιετική εισβολή στην Ουγγαρία
- B.** Η αμερικανική επέμβαση στο Βιετνάμ
- Γ.** Η ίδρυση του Κινήματος των Αδεσμεύτων
- Δ.** Η επέμβαση των Αγγλογάλλων στο Σουέζ

(Μονάδες 4)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ: A και Δ

(2μ. + 2μ. = 4μ.)

10. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ: ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ

10.i. Να αντιστοιχίσετε τις πιο πάνω κατόψεις των αρχαιολογικών χώρων / μνημείων με τις πιο κάτω λεζάντες, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεων δίπλα από τον αριθμό το αντίστοιχο γράμμα που αντιστοιχεί στη λεζάντα. **(Μονάδες 5)**

ii. Να κατατάξετε τους αρχαιολογικούς χώρους / μνημεία σε χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από το αρχαιότερο. **(Μονάδες 5)**

A	B	Γ
Ναός Αλέας Αθηνάς Τεγέα	Μεσαιωνική Λευκωσία	Βασιλική Αγίου Πέτρου Ρώμη

Δ	Ε
Μυκηναϊκό ανάκτορο Πύλος	Νεολιθικός οικισμός Διμήνι

i. 1Γ – 2Α – 3Β – 4Ε – 5Δ

(5 σημεία x 1μ.= 5μ.)

ii. 4 – 5 – 2 – 1 - 3

(5 σημεία x 1μ.= 5μ.)

– ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ –